

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Quæstio VII. De Secundo Decalogi Præcepto. Non Assumes Nomen Domini
Dei tui in vanum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

Q U Æ S T I O VII.

De Secundo Decalogi Præcepto

Non assumendi in vanum Dei Nomen .

Progredimur ad explicandum secundum Decalogi præceptum, quod habetur Exod. 20. his verbis: *Non assumes nomen Dei tui in vanum.* Et sensus est, non jurandum esse usurpando Dei nomen in vanum, hoc est, Primo, pro re inani, futili, & nullius momenti. Secundo, in vanum, hoc est sine necessitate. Tertio, in vanum, hoc est mendaciter: Dicitur etiam in vanum nomen Dei usurpare, qui male vovet; ideo hic de juramento simul, & de voto agendum, ac de eorum contrariis, videlicet de Perjurio, Adjuratione, & Perfidia. Incipientes autem a juramento, inquiremus. Primo, Quid, & quotuplex sit juramentum? Secundo, Quam sint conditiones requisitæ ad jurandum? Tertio, de Materia juramenti. Quarto de juramenti obligatione. Quinto, Quomodo celebriora quædam juramenta interpretanda sint? Sexto, Quomodo tollatur juramenti obligatio? Septimo, de Perjurio, & de assuetu ad jurandum. Demum, de Adjuratione. In quæstione deinde sequenti disputabimus de Voto.

ARTICULUS I.

Quid, & Quotuplex sit Juramentum?

- I. Juramentum est Divini testimonii invocatio ad fidem faciendam; seu Invocatio Dei in testem. Invocatur autem Deus in testem vel explicitè, vel implicitè; ut quando juratur per Creaturas, quatenus in iis Deus relucet.
- II. Juramentum fieri potest verbo, nutu, facto, scriptura, & mentaliter.
- III. Jurans per falsos Deos vere non jurat.
- IV. Num sint juratoria hæc verba, Per fidem meam, Per conscientiam meam, Per fidem boni Christiani, Sacerdotis, &c.
- V. In dubio num formula sit juratoria, quid in foro externo judicandum, & quid in interno?
- VI. Jurans per suam barbam, vestem,

aut alias res viles, in quibus divinitas specialiter non relucet, vere non jurat.

VII. Quid si quis usurpet formulas juratorias, nesciat tamen, quid sit juramentum, ut pueri, rudes, & muliercula? Quomodo Confessarii cum istis se gerere debent?

VIII. Hæc verba, Coram Deo loquor, Deus videt meam conscientiam, enunciative prolata non sunt juramentum; secus vero prolata invocative.

IX. Rustici passim dicentes, Per Deum, Per Corpus Christi, raro jurant, sed vel blasphemant, si adversus Deum indignentur, vel peccant contra charitatem, si adversus homines indignentur.

X. Jurans, Per hanc Crucem, nullam signando Crucem, vere non jurat.

XI. Juramentum aliud Assertorium, aliud Promissorium, quod vel est

Ab-

Absolutum, vel Conditionatum, vel Penale.

XII. *Per Iuramentum Invocatorium, seu Contestativum Deus invocatur ut testis; Per Execratorium, seu Imprecativum invocatur etiam ut Vindex: Omnia autem iuramenta censentur esse ejusdem speciei.*

XIII. *Iuramentum Comminatorium (puta, Per Deum te occidam) vel reducitur ad Promissorium, vel ad Execratorium.*

Quæritur primo; Quid sit Iuramentum?

Respondeo ex D. Th. 2. 2. quæst. 89. cap. 1. Iuramentum derivari a jure, quia instar juris, ac legis habendum est; Diciturque etiam Sacramentum, eo quod sit actus Religionis, & rei sacræ attestatio; Quare definitur, quod sit *Divini testimonii invocatio ad fidem faciendam*; Et brevius, quod sit *Invocatio Dei in testem*: Quare duo ad iuramentum requiruntur, & quod Deus invocetur, & quod invocetur in testem. Aliquando tamen Deus explicite invocatur, ut quando juratur per ipsum creatorem; Verbi gratia quando dicitur, Testis est mihi Deus, Vidit Dominus, Facio Deum testem, Sic me Deus adjuvet, Invoco Trinitatem, Per Christum, &c.; Aliquando invocatur implicite, ut quando juratur per creaturas, quatenus in ipsis relucet divinitas, dicendo, verbi gratia, Per Sanctos, Per Evangelia, Per cælum, &c.: Nec differt specie hoc duplex genus iuramenti, ut communiter docent Doctores, quia per utramque idem divinum testimonium invocatur.

II. Præterea Iuramentum fieri potest non solum verbo, sed etiam nutu, ut si tibi dicatur, An juras per Deum? & tu annuas; Necnon factio, ut si alicui deferatur liber Evangeliorum ad jurandum, & is illum tangat; Vel si

subscribat scripturæ jusjurandum continenti; Ac demum sola mente; Unde iuramentum promissorium sola mente factum obligat ex virtute Religionis, quamvis non obliget ex virtute justitiæ, nisi illud per signum externum constet parti acceptanti, juxta dicenda in de contractibus.

III. Ex dictis sequitur primo, iuramentum per falsos Deos vere non jurare; quia non invocatur verum Deum in testem; Quare solum ex conscientia erronea poterit obligari vi talis iuramenti, quatenus putat se vere jurasse; quod si talem errorem deponat, nullatenus tenetur vi talis iuramenti; nisi forte nomine Jovis, verbi gratia, voluisset verum Deum insipienter invocare.

Sequitur secundo, Jurantem, Per hæc Evangelia, si putet illum librum esse Evangeliorum, cum tamen non sit, vere obligari vi iuramenti; quia vere intendit jurare per Evangelia.

IV. Sequitur tertio, Jurantem, Per fidem suam, fide boni Christiani, aut Sacerdotis, per conscientiam suam, in Veritate, &c., si intendat per ea verba jurare, hoc est Deum in testem vocare, verum iuramentum efficiere, ut docet Sanch. lib. 3. cap. 2.; Sicut etiam si per fidem intelligat fidem catholicam. Quod si is intendat solum propriam fidem, & conscientiam, vel veritatem humanam invocare in testem, tunc profecto non juravit: Et sane Bonac. cum Sanch., Lessi. putat hujusmodi formulas non adhiberi ad jurandum.

V. In dubio tamen, an adhibueris ad jurandum quæcumque verba protuleris; sicut etiam in dubio, an habueris animum te obligandi, & in dubio an tua verba invocationem Dei (quæ est de essentia iuramenti) saltem tacite contineant, in foro externo standum pro communi verborum acceptance; in foro interno judicari potest te

te non jurasse, juxta probabilem sententiam: Sicut in dubio similis voti censendum est te non vovisse, ut probabiliter putat Tambur. lib. 1. cap. 3. §. 7. V. *Votum*, Caram., & De Leon. contra Sanch.

VI. Sequitur quarto, jurantem, per suam barbam, per equum, per vestem, &c., nec jurare; quia non censetur invocari Deus invocando tales viles creaturas; Contra vero si invocentur creaturae, in quibus specialiter relucet divinitas; ut quando per Crucem, per reliquias, per lucem, per solem, per animam, per vitam, per salutem, per imagines juratur. Quod si adducatur in testem creatura aliqua, expresso nomine Dei in obliquo, ut Per arem Dei, per ignem Dei, &c., semper habetur juramentum. Quare tribus modis adduci potest creatura in testem, Primo, inquantum illa est testis infallibilis veritatis; & sic est blasphemia. Secundo, inquantum relucet in illa specialiter Deus; & sic est juramentum. Tertio, secundum dignitatem, quam habet in se, non vero per ordinem ad Deum; ut per meam conscientiam, fide boni Sacerdotis, & sic non est juramentum.

VII. Sequitur quinto, quod si quis usurpando formulas juratorias velit jurare, nesciat tamen, quod jurare sit Deum in testem invocare, ut communiter nesciunt pueri, & mulierculae, atque adeo id non intendens, vere non jurat. Ita Tambur. hic: Et ratio est, quia cum talis voluntas jurandi non dirigatur a praecognitione, qua sciatur quid sit juramentum, vere, & efficaciter juratoria esse non potest; Quamvis si velit jurare juxta modum ordinarium, quo alii jurant, implicite habet intentionem invocandi Deum in testem, & sic vere jurat, quando formulae sunt juratoriae: Quando tamen formulae non sunt juratoriae, si quis intendat facere, quod alii fa-

ciunt per similes formulas, neque jurat, ut patet.

Sequitur sexto, aptam esse pro Confessariis regulam allatam a Tambur., quod quando penitentes fatentur se cum mendacio jurasse per animam, per conscientiam, per coelum, non sint statim de perjurio damnandi, sed si rudes sint, rogandi, num per ea verba intenderint vere jurare, & Deum invocare, vel se juxta consuetudinem graviter obligare, an vero ea verba protulerint materialiter, aut non intendendo positive Deum implorare ut testem, aut praescindendo ab imploratione, vel non imploratione Dei; Si enim positive noluerint implorare Deum, peccarunt quidem jurando sine animo jurandi; per hoc autem non peccarunt peccato perjurii, & fortasse aliquando sive ex inadvertentia, sive ex alio capite solum venialiter; Si vero praescindebant a tali invocatione, certe non jurarunt, nec pejerarunt. Verum si poenitentes non sint rudes, & adhibeant juramentum, quo clare Deus invocatur, ut Per Deum, per Beatam Virginem, saltem in consilio cognoscendo invocationem Dei, tunc vere jurant; Quamvis nonnulli apprehendant tantum in his juramentis aliquam rationem mali praescindentem a peccato mortali, & veniali; in quo casu probabile est tantum veniale committi.

VIII. Sequitur septimo, quod haec verba, Coram Deo loquor, Deus scit, Deus videt meam conscientiam, si proferantur enunciative, non sint juramenta, ut patet; At invocative prolata sunt juramenta; quia per illa invocatur Deus ut testis. Notat etiam Bonac. ex Sanch., quod tales formulae prolatae a viris jurare solitis praesumenda sunt juramenta, nisi aliter constet de animo jurantis; quia verba praesumuntur prolata juxta consuetudinem: Si vero proferantur in judicio, aut

aut in causa damnum tertii respiciente, intelligenda sunt juxta communem audientium sensum; quia jurans sic tenebatur illis uti, ne alios deciperet, vel damnificaret.

IX. Sequitur octavo, quod dicens ex ira, ut solent rustici, Per Deum, Per Corpus Christi, &c., non intendens Deum in testem adducere, vel aliquid confirmare, vere non jurat; nam potius hic intendit malum imprecari, vel iram, aut tedium patefacere, quam jurare.

Diximus autem articulo secundo quaestionis antecedentis ex Laym., in his casibus committi peccatum blasphemiae, si proferantur haec verba ex indignatione contra Deum; secus vero si ex indignatione contra creaturas; Quod si per modum juramenti proferantur, erunt peccatum Irreligiositatis contra secundum praecipuum Decalogi, non tamen erunt blasphemiae.

X. Sequitur nono ex Bonac., & Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. cap. 2., quod si quis dicat, Per hanc Crucem, & consulto nullam faciat Crucem, non jurat; quia cum nullam crucem faciat, nullam crucem adducit in testem, nec habet proinde animum jurandi, sed decipiendi.

XI. Queritur secundo; Quotuplex sit Juramentum?

Respondeo, praeter vulgares divisiones in simplex, & solemne, (quod scilicet fit coram testibus, & notario cum aliqua juris forma, & tactu Evangeliorum) in Judiciale, & Extrajudiciale, in Absolutum, & Conditionatum, dividi primo in Assertorium, & Promissorium. Assertorium est, cum Deus assumitur in testem alicujus veritatis assertae, sive de praeterito, sive de praesenti: Promissorium est, per quod juramus aliquid nos facturos, quod vel absolutum est, ut Juro me iturum Romam, vel conditionatum, verbi gratia, Si convalescam;

Pars II.

vel poenale, verbi gratia, Sub poena solvendi centum, nisi ivero.

XII. Dividitur secundo in Invocatorium, seu Contestativum, quod scilicet fit per simplicem contestationem Dei, ut Juro per Deum; & Execratorium, seu Imprecatorium, per quod nosmetipsos, vel aliquid nobis carum divinae ultioni subicimus, si non sit verum, quod asserimus; Verbi gratia, Deus annihilat me, vel filios meos, si hoc non est ita. Quare per Invocatorium Deus solum invocatur ut testis; per Execratorium Deus invocatur etiam ut vindex. Proinde dubium est apud Doctores, Num quando falso sic juratur, praeter peccatum perjurii contra Religionem, sit conjuncta alia species peccati contra charitatem sui, vel proximi?

Communius cum Suar. contra Bonac., & Less. negant; quia non solet quis amico suo, vel sibi ea ex animo imprecari, sed potius cogitat Deum ea non esse facturum. Quare juramentum quodcumque, quovis modo fiat, communiter censetur esse ejusdem speciei; unde in confessione non est opus exprimere, num juramentum fuerit assertorium, num promissorium, num execratorium, ut communiter docent apud eundem Bonac. quaest. 1. punct. 2.

XIII. Demum datur juramentum comminatorium, ut si quis dicat, Per Deum te puniam, te occidam, sed hoc a nonnullis reducitur ad promissorium cum Busemb.; ab aliis cum Trull. ad execratorium.

ARTICULUS II.

De Conditionibus requisitis ad licite jurandum.

I. Tres sunt juramenti liciti comites, Veritas, Justitia, & Judicium; jurari enim nequit, nisi de re, quae satis probabiliter putatur vera; i-

N *tem*

- tem de re honesta, & ex necessitate. Si quis juret se venialiter peccaturum, num peccet mortaliter?
- II. Gravius peccatum est jurare se mentiturum sine animo ponendi mendacium, quam jurare cum tali animo.
- III. Pejerat, qui rem dubiam asserit cum juramento.
- IV. Ad licite jurandum privatim satis est certitudo moralis de rei veritate; at ad jurandum in judicio requiritur notitia de visu, & praesentia.
- V. Quamvis jurans se positurum rem levem graviter peccet, si tunc non habeat animum illam ponendi, non peccat tamen graviter, si deinde illam non ponat.
- VI. Mater, qua juramento comminatorio jurat se punituram filium, peccat graviter, si non puniat, quando punitio est justa, & gravis.
- VII. Non dicitur esse universim juramentum falsum, sed temerarium, quando quis jurat se positurum rem illicitam, puta homicidium: Sicut etiam quando quis jurat se, verbi gratia, patrassse homicidium, ordinando hoc peccatum jactantia ad alios scandalizandos.
- VIII. Si Sortes puset aliquid esse verum, quod tu scis esse falsum, non poteris inducere illum ad jurandum hoc, quod materialiter est falsum.

I. **T**Res condiciones requiruntur, ut liceat jurare, Veritas, Justitia, & Judicium. Dicitur enim Jerem. 4. *Jurabis, vivit Dominus, in Justitia, in Judicio, in Veritate.* Veritas consistit in hoc, quod jurans non levi, sed valde probabili conjectura pariente certitudinem aliquam moralem arbitretur verum esse, quod jurat. Justitia consistit in hoc, quod non fiat de re illicita; peccas enim graviter, si jures, verbi gratia, te for-

naturum, ex defectu justitiae in juramento; Si tamen jures te paraturum peccatum veniale, aut te non servaturum consilia Evangelii, peccatum erit leve, juxta probabilem sententiam Suar., Valent., Sanch., & aliorum apud Bonac., eo quod non fiat gravis irreverentia Deo vocando illum in testem in tali casu: Quamvis Less. dicit lib. 2. cap. 42. dub. 4. communem sententiam esse, quod sit mortale. Judicium consistit in hoc, quod fiat cum necessitate; unde si quis juret in re levi, qua non indiget confirmari juramento, peccabit ex defectu judicii; quamvis tale peccatum sit solum veniale, nisi adsit contemptus, aut periculum pejerandi.

II. Ex defectu tamen veritatis semper juramentum est mortale, sive res sit levis, sive gravis, tam in juramento assertorio, quam in promissorio, si scilicet non habeas animum ponendi, quod spondes; unde si jures te mentiturum, non habens animum mentiendi, procul dubio erit mortale; Si vero habens animum mentiendi adducas Deum in testem talis veritatis, probabile est, quod sit solum veniale; quia non adducitur Deus ut approbator mendacii, sed solum ut testificans veritatem talis tui propositi mentendi. Ex quo sequitur, minus malum esse jurare se commissurum veniale animo illud exequendi, quam animo non exequendi, ut notat Sanch. hic.

III. Quæritur nunc primo; An peccet etiam mortaliter, qui rem dubiam jurat?

Respondeo affirmative; Eodemque modo pejerat, tam qui jurando asserit tanquam certam rem dubiam, quam qui tanquam dubiam asserit rem certam: Pejerat proinde qui jurat se facturum aliquid, quod dubitat, an sit facturus; In confessione tamen factus est dicere, Toties falsum juravi, quia

quia omnia hæc peccata ejusdem sunt rationis.

IV. Dubium tamen est, quamnam diligentiam adhibere debeat jurans ad cognoscendam rei veritatem, ne sit perjurus?

Respondeo, diversam adhibendam esse diligentiam pro diversitate materie, ut notat Bonac. ex Sanch.: Profecto ad quodvis juramentum requiritur certitudo moralis veritatis rei; nam licet, verbi gratia, probabile sit, Sacerdotem solitum quotidie celebrare hoc mane celebrasse, non poteris tamen id jurare, nisi habeas certitudinem moralem, verbi gratia, ex relatione alicujus fide digni. Verum licet ad juramentum privatum satis sit certitudo moralis ista, verbi gratia, quod rem audieris a persona fide digna; at ad jurandum in judicio rem ita esse, id non est satis; In judicio enim jurari tantum potest, quod novimus de visu, & præsentia; ut præcipit Callixtus. Papa in cap. *Testes* 3., *quæst.* 9.: Et ratio est, quia testis de auditu in judicio non probat semiplene, sicut testis de visu; Si tamen in judicio hoc ipsum juret, scilicet rem accepisse a viro fide digno, non peccat.

V. Quæritur secundo; Quodnam peccatum committitur ab eo, qui non adimplet, quod jurans promisit?

Respondeo, si promisit aliquid grave, verbi gratia se ingressurum in Religionem, peccare mortaliter id non ponendo: Si vero promisit rem levem, puta recitaturum, Ave, communiter Doctores apud Dian. part. 4. tract. 4. resol. 7. docent contra Cajet., & Less. cap. 42. dub. 5. esse veniale: Sicut enim violatio voti in re parva est veniale, ita violatio juramenti promissorii; nam per juramentum Deus in testem adducitur solum veritatis præsentis, seu quod detur de facto animus ponendi, quod promittimus; non vero in testem veritatis futurae,

seu quod ponetur, quod promittimus; unde qui non adimplet juramentum, non est mendax, sed infidelis; non secus ac qui non adimplet votum; & ideo tam in violatione voti, quam in violatione juramenti promissorii in re parva levis irreverentia irrogatur Deo.

VI. In juramento tamen comminatorio, quando, verbi gratia, mater jurat se punituram filium, si id faciat ex passione, & vindicta inordinata, certe non tenetur punire; quia juramentum non obligat ad faciendum malum, cum non sit vinculum iniquitatis: Si vero punitio sit justa, erit peccatum grave, si ea non ponatur, quando res est gravis, leve vero, quando res est levis, dummodo tamen causa punitiois, ac circumstantiæ, ut diximus, maneant invariata; nam si punitio erat justa, quando cum juramento fuit promissa, & deinde posita emendatione, & poenitentia delinquentis, aut intercessione facta ab amico, punitio non est requisita a culpa, certe mater ad illam non tenetur; quia juramentum, sicut & votum, habet semper tacitam illam conditionem, *Nisi causa varietur*: Demum foemina, quæ jurat se fracturam brachia puero, tenetur solum moderate illum castigare, quia illa locutio est hyperbolica.

VII. Quæritur tertio; Quodnam peccatum sit juramentum adhibere tanquam medium ad malum; Verbi gratia, si quis juret se habere animum fornicandi; vel si quis juret Petrum esse adulterum, adhibendo juramentum, ut Petrus occultus adulter infametur?

Respondeo, peccatum hoc non esse proprie, & stricte perjurium, quia supponitur jurari verum, sed est peccatum grave ex defectu justitiæ in juramento requisitæ; eo quod gravis irreverentia fit adducere Deum ad confirmandam iniquam actionem; Si vero materia esset levis, peccatum esset veniale, & tale juramentum vocatur a Doctoribus

Temerarium, quia temere prolatum. Qui vero ob jactantiam, & ut credatur, jurat se commississe, verbi gratia, homicidium, neque perjurium committeret, neque juramentum temerarium, eo quod non assumeret juramentum tanquam medium ad confirmandam iniquam actionem, nec invocaret Deum ut testem peccati, sed solum ut testem veritatis; quare solum committeret peccatum mortale jactantiae, nisi talem hanc jactantiam ordinaret ad alios scandalizandos; sic enim juramentum esset temerarium. Ita Tambur. ex Pal., & Suar.

VIII. Quæritur ultimo; An sit peccatum inducere aliquem ad jurandum falsum, quod is credit esse verum; Verbi gratia, si quis putet te esse Romanum, cum sis Neapolitanus, poteritne illum inducere ad jurandum, quod tu sis Romanus?

Respondeo, id affirmare Hurt., & Dian. part. 5. tract. 7. resol. 14. cum Tambur. cap. 1. §. ult. post fuse discussam hanc questionem. Verum Lugo aperte negat, cum Suario, Azorio, Pontio apud eundem Dianam. Ratio est, quia sicut non possumus inducere infantem ad blasphemandum, ebrium ad fornicandum, nec servum ad laborandum die festo, quem ille putat esse feriatum; ita in casu nostro non possumus inducere ignarum ad pejerandum, seu ad jurandum, quod tantum materialiter falsum est.

ARTICULUS III.

De Materia Juramenti.

- I. Juramenti promissorii materia debet esse res licita, possibilis, honesta, & non indifferens, nec impeditiva majoris boni.
- II. Si jures in obsequium Dei te ducturum Uxorem, ad id non teneris; Secus vero si id jures in gratiam

famini, quam vis ducere.

III. Qui rem bonam, puta jejuniis, jurat ob finem malum, ad illam non tenetur; Secus vero si illam jurat ob finem bonum, quamvis hic per peccatum assequendus sit.

IV. Secunda sponsalia jurata, etiam dissolutis prioribus sponsalibus, non obligant.

V. Promissio facta pro turpi facinore patrando, num eo patrato obliget?

VI. Promissio prodiga num obliget ad totum? num ad partem, in qua non sit prodigalitas? Num simpliciter non obliget?

VII. Juramentum non obligat ad ponendum, quod lege etiam civili vetatur; obligat tamen ad id, quod lege civili non prohibetur, sed permittitur in favorem jurantis.

VIII. Juramentum de non acceptando Episcopatum, si fiat ex affectu humilitatis, validum est; secus vero si fiat ad declinandam curam Episcopales.

I. **C**ertum est, materiam juramenti promissorii debere esse rem licitam, possibilem, honestam, & non impeditivam majoris boni. Quare juramentum de re illicita est illicitum, & non obligatorium; Juramentum vero de re impossibili cognita ut tali est temerarium, & graviter peccaminosum; quia non stat cum animo exequendi, quod juratur. Juramentum de re indifferenti neque est obligatorium; Verbi gratia, de non fricando barbam, de non transeundo per talem viam, nullo adhibito fine honesto, vel de non ludendo in tali domo, vel cum tali persona, eo quod infeliciter luseris. Ratio est, quia Deus non obligat ad aliquid vanum, & otiosum; nisi tamen res indifferens fiat bona ex aliqua circumstantia, vel sit in favorem Tertii.

II. Neque demum est obligatorium jura-

juramentum faciendi, quod est impeditivum majoris boni, nisi sit factum in gratiam alterius: Verbi gratia, si jures inire matrimonium, quod est impeditivum status perfectioris, videlicet calibatus, non teneris: Si vero promittas alicui scemina matrimonium, & jures, teneris; Et disparitas est, quia promissio facta homini respicit, quod est homini gratius, licet sit impeditivum majoris boni; Promissio vero facta Deo respicit, quod est gratius Deo; Quod autem est impeditivum majoris boni, non est gratius Deo; & ideo ad id non obligat juramentum.

III. Sequitur ex dictis primo, invalidum esse juramentum, si Amasius, & Amasia jurent se turpiter alios non cognituros; cum enim hoc fiat, ut magis foveant inter se amorem, juramentum est de peccato mortali; atque adeo de re illicita: Et universim quoties juratur, aut vovetur aliquid ob finem malum, qui sit finis rei promissa, juramentum, & votum sunt irrita, ut late explicat Tambur. lib. 3. cap. 15. §. 2.: Quare si jures, aut voveas jejunium, vel eleemosynam, ut duellum acceptetur, vel ut possis uferas accipere, non teneris jejunare, &c. Contra vero si jures, aut voveas jejunium, ut ex duello incolumis evadas, vel ut ex concubina filium reportes, teneris ad jejunium; quia finis intentus non est peccatum, quamvis per peccatum assequendus sit.

IV. Sequitur secundo, juramentum de facto alieno, puta quod filius ingressurus sit Religionem, esse illicitum; nisi forte intendas, quod quantum est in te facturus sis, ut filius talem statum libere amplectatur. Ratio est, quia non est materia tibi possibilis electio libera status faciendi ab alio.

Sequitur tertio, illicitam, & invalidam esse promissionem juratam factam contra priorem promissionem licitam; Verbi gratia, secunda sponsalia jurata

facta contra priora sponsalia non obligant; cum sint de re illicita, idest contra jus prioris sponsae. Immo si priora sponsalia aliqua ratione dissolvantur, adhuc secunda remanent invalida, juxta regulam illam juris in 6. *Non firmatur tractu temporis, quod a principio non subsistit.*

V. Sequitur quarto, eum, qui juravit tradere meretrici, aut sicario pro turpi facinore pecuniam, ante paratum facinus teneri contractum rescindere, ne alter ad peccatum incitetur; eo tamen secuto teneri solvere, quod promisit; quia promissio solvendi post culpam est de re licita: Ita communius contra nonnullos apud Dian. part. 4. tract. 4. resol. 27.

VI. Sequitur quinto, promissionem prodigam juratam non obligare quoad eam partem, in qua est prodigalitas, quia non est de re licita. Ita Sot. contra Cajet. apud Dian. loc. cit. Probabile tamen putat Tambur. cap. 3. §. 5. talem promissionem ad nihil obligare, quia facta est per modum unius, & indivisibiliter; unde cum tota materia sit inhonesta, promissio simpliciter non obligat. Sanch. vero lib. 3. disp. 9. num. 28. contra communio-rem putat, promissionem prodigam obligare ad integram solutionem; quia quamvis peccarit, saltem venialiter, qui prodige promisit, at non peccat solvendo, cum in tali solutione adsit justitia, eo quod sit solutio debiti jam contracti.

VII. Sequitur sexto, non solum juramentum factum contra legem naturalem, aut divinam, aut canonicam non obligare, cum sit de re illicita; sed nec obligare juramentum contra legem civilem, quae spectat bonum publicum, & commune; verbi gratia, juramentum factum a Clerico de renunciando privilegio fori, vel juramentum de extrahendis frugibus, equis, armis contra leges id prohibentes

tes propter commune bonum.

Utrum autem obliget iuramentum contra legem civilem, quae spectat primario ad bonum privatum ipsius jurantis, & non vergit in praedictum tertii? Afirmat universim Sanch., quia quilibet potest cedere juri suo; Propterea quamvis lex civilis irritet donationes inter conjuges, & contractum minoris sine Curatore, nec non promissionem, qua foemina obligat se non regressuram amplius ad bona paterna; at iuramentum contra has leges obligat; Unde fit quod donatio inter conjuges jure civili irrita, iuramento firmata sit valida.

Verum Tambur. cap. 3. §. 5. ex Pal. distinguit; Nam vel tales leges aliquid prohibent, aut praecipunt; vel solum permittunt: Contra leges prohibentes, aut praecipientes, docet iuramentum non obligare, contra permittentes vero obligare: Verbi gratia, prohibet lex civilis, ne fundus dotalis a muliere alienetur, & permittit, quod fundus alienatus non repetatur, ideo si mulier juret alienare, non tenetur; si juret vero non repetere fundum alienatum, tenetur. Eodem modo lex civilis prohibet, ne ludens pecunia credita solvat, quod amittit: Quare si quis juret solvere, non tenetur; Si vero solvit, & juret non repetere, tenetur; quia id lex permittit. Jurans autem solvere ufuras, aut pecuniam latroni tenetur; quia leges id permittunt solventi, & solum prohibent usurario, & latroni.

VIII. Sequitur ultimo, iuramentum de non acceptando Episcopatu, factum vel ex consideratione propria insufficientia, vel ex affectu humilitatis, esse validum: Contra si fiat ex fuga incommodi, quod debet subire Episcopus in pascendo grege. Ratio est, quia in hoc secundo casu iuramentum esset de re impeditiva majoris boni, ex D. Th. 2. 2. quaest. 185. art. 1.; In primo vero casu

non sic; & ideo Professores Societatis tale votum emittunt; nec dici potest esse invalidum, quando tale institutum a Pontificibus approbatum est, & illud impugnantem excommunicantur.

ARTICULUS IV.

De Juramenti Obligatione.

- I. Qui jurat sine animo jurandi, secundum se peccat graviter: sicut etiam qui jurat sine intentione se obligandi.
- II. Quando non possit sine mendacio, & perjurio quis jurare, utendo aequivo-
caione, aut restrictione non pure mentali, sive locutione materiali?
- III. Iuramentum, sicut & votum, non obligat, si dolus, aut error dans illi causam, versetur circa substantiam rei, aut circa circumstantias notabiles, quae in ipsam rei substantiam redundent; secus vero si versetur circa circumstantias parvi ponderis.
- IV. Est pariter invalidum iuramentum, & votum, si error dans causam contractui versetur circa causam finalem, (quod verum est, etiam si error sit concomitans,) non tamen si error incidat in contractum, & versetur circa causam impulsivam.
- V. Error tamen circa qualitates magni ponderis, & circa causam finalem non invalidat Professionem Religiosam; sicut nec matrimonium, aut susceptionem Ordinis Sacri, nisi exprimitur.
- VI. Qui juravit, vel vovit, & dubitat an habuerit animum se obligandi, probabiliter obligatur. Qui tamen juravit se non lusurum, praescindendo a lusu moderato, vel immoderato, poterit lusu moderato ludere.
- VII. Iuramentum metu extortum obligat pro foro interno, non pro externo. Et nisi a Praelato ex justa causa relaxetur, poni debet, quantumvis arduum sit, quod juratum est, si circa

culpam poni potest.

VIII. *Matrimonium, & votum extorta metu gravi injusto ideo sunt irrita, quia jure Ecclesiastico irritantur; juramentum tamen hujusmodi ab Ecclesia non irritatur.*

I. **Q**uæritur primo; An obliget juramentum factum animo ficto? Respondeo, & dico primo, juramentum sine animo jurandi, si intendat rem falsam confirmare juramento, peccare graviter, ut notat Bonac. quest. 1. punct. 7., & Trull. lib. 1. cap. 1. dub. 10. ex Lessi. Ratio est, quia externo actu adducit Deum in testem falsi, quod est gravis irreverentia; non secus ac exterius sacrificare Idolo. Et eodem modo peccat graviter, qui jurat sine animo jurandi, quando rationabiliter exigitur juramentum; quia intercedit gravis deceptio contraria fini juramenti. Si vero jurans non intendat referre juramentum ad rem illam falsam, sed velit vel æquivocare, vel loqui materialiter, non erit mortale, quando non exigitur juramentum rationabiliter, sed per injuriam extorquetur, & falsitas est omnino occulta, ut docent nonnulli apud Lessi. cap. 42. dub. 3.

Dico secundo, jurantem sine animo jurandi, vel cum expressa intentione non se obligandi peccare quidem graviter, ut diximus, quia deest veritas præfens; jurat enim se facturum, quod non intendit facere: Verum non obligatur vi juramenti; deficiente enim intentione jurandi, non habetur juramentum, & deficiente intentione se obligandi, nec obligatur; quia Deus non acceptat juramentum, nisi secundum hominis intentionem. Ita communiter apud Dian. part. 5. tract. 14. resol. 33. Cogitur tamen iste in foro externo juramentum servare, & tenetur etiam in conscientia, si adsit scandalum, aut si intercedat damnum tertii.

Ratio est, quia si adsit scandalum, tenemur illud vitare, & si interveniat damnum tertii, tenemur illud refarcire; eo quod per talem fictionem delinquatur contra justitiam.

Ex dictis sequitur, quod promissio liberalis jurata ficte, secluso scandalo, aut damno, non pariat obligationem executionis, neque ex capite Religionis, quia non interfuit juramentum; neque ex virtute justitiæ, quia promissio ista ficta non peperit ullum damnum proximo, quamvis afferat cessationem lucri: Contra vero si quis ficte promisit cum juramento matrimonium, quia talis contractus est onerosus, tenetur uterque ex justitia ponere verum consensum, atque adeo decipiens tenetur ad matrimonium, ut dicemus in de sponsalibus cum Vasq. disp. 6. n. 36., Pontio, Ledesma apud Sanch. lib. 1. disp. 10.; Etenim in omnibus contractibus onerosis, ubi alter ex sua parte implevit, tenetur alter implere, quamvis ficte contraxerit, eo quod teneatur ex justitia vere contrahere. Quare cum mulier jam impleverit tradendo jus ad corpus, tenetur fictus promissor implere eam ducendo. Sanch. loco laudato n. 26. speculative loquendo putat probabilius esse, quod secluso damno non teneatur fictus promissor matrimonii illud implere. At disp. 11. n. 3. docet, semper ex hac ficta promissione sequi notabile damnum alteri vere promittenti, ac proinde in praxi ad matrimonium obligari.

II. Quæritur secundo; An possimus jurando uti æquivocatione, vel restrictione mentali?

Respondeo, damnatam esse ab Innoc. XI. propos. 26., ex qua sequitur, jurantem cum restrictione pure mentali mentiri, & esse perjurum. Quamvis autem non liceat uti restrictione pure mentali, possumus tamen aliquando uti licite æquivocatione in ju-

juramento, aut restrictione non pure mentali, prout explicavimus in Trutina exponendo hanc thesim proscriptam; quando scilicet adest iusta causa: Verbi gratia, quando juramento promittimus aliquid latroni; vel quando quis a suo iudice non interrogatur iudice; aut quando habet iustam causam non ferendi testimonium in iudicio, vel quia timet sibi grave malum, vel quia crimen est occultum; si tunc cum juramento neget tale crimen, non mentitur, nec est perjurus, quia respondet ad mentem interrogantis, juxta explicata loco laudato, & ita respondendo non jurat falsum: Eodem modo qui obiter pertransit e loco peste infecto, itaut constet nullum omnino esse periculum, quod pestem contraxerit, poterit ex Tolet., Bonac., & aliis apud Dian. part. 3. tract. 6. resol. 30. cum juramento negare, quod e tali loco (idest peste infecto) veniat, quia respondet ad debitam intentionem interrogantis; Sicuti si habeas penes te centum aureos Titii, & alter petat a te mutuos centum, sine mendacio dicis, Te non habere nummos, quia cum non sint tui illi, quos habes, bene respondes ad mentem interrogantis. Sic ex Tambur. lib. 3. cap. 4. cum communi Doctorum excusatur, qui cum juramento negat, se commississe homicidium, quod sine culpa commisit; necnon qui negat adulterium, quod commisit occulte; sic enim jurare cum æquivocatione non est pejerare, nec uti restrictione pure mentali, sed ad mentem boni, & iusti iudicis respondere. Pariter Clericus interrogatus in porta Civitatis, num ferat secum aliquid spectans ad gabelam, potest cum juramento negare; cum non teneatur gabellam solvere, Sic Confessarius interrogatus, an audierit peccatum in confessione, potest cum juramento negare, & iterum interrogatus, an in tali responsione

utatur æquivocatione; potest etiam negare; quia in tali casu vel respondet ad mentem debitam interrogantis, negando se habere scientiam de tali re communicabilem; vel loquitur tantum materialiter. Sic qui aliquid abscondit ad sui sustentationem, interrogatus a iudice, potest cum juramento negare, quod aliquid absconderit; Et pœnitens temere rogatus, an tale peccatum confessus sit, potest negare, ut notat Henr. lib. 6. de Pœnit. cap. 19. Sicut etiam adultera, si a marito rogetur, an adulteraverit, ex Navar., & Laym. Similiter si pauper excusetur a solvendo debito propter paupertatem, & a iudice iniquo prematur ad solutionem, interrogatus a tali iudice, potest jurare se nihil debere, nec pecuniam a creditore accepisse, quia respondet ad mentem debitam interrogantis, dum dicit se non accepisse pecuniam, ita scilicet ut statim debeat solvere. Ita Sanch. lib. 3. cap. 6. num. 32. Et qui fiste matrimonium promisit, potest interrogatus a iudice negare, quod promiserit. Sicut etiam qui reperto cadavere interrogatur, an gladius ibi inventus sit suus, vel an illac transferret, poterit negare, si ea petantur tanquam indicia homicidii, quod vere non commisit, ut notat Less. lib. 2. cap. 31. num. 14.

Admittit etiam Sanch. loc. cit., Bonac., Sylvest., & alii apud Trull. dub. 15. num. 12., & Dian. part. 2. tract. 6. resol. 30. quod si quis petat a te pecuniam mutuam, aut librum, potes cum juramento negare, quod habeas, si scilicet non potes commode mutuare, quia sic respondes ad mentem debitam petentis.

Rogabis, mortaliterne, an venialiter peccet, qui joco utitur restrictione non pure mentali, vel æquivocatione jurando sine necessitate; Verbi gratia, qui dicit Pontificem fuisse suspensum, intelligendo ejus imaginem,

Re-

Respondeo, Armil., Sayr., Navar., Tolet., & alios apud Bonac. putare, quod peccet mortaliter, qui jurat in re falsa. Mihi tamen videtur distinguendum; nam si utatur restrictione pure mentali, peccat mortaliter, quia vere mentitur, & est perjurus, juxta thesim damnatam ab Innoc. XI.; Si vero utatur æquivocatione, aut restrictione non pure mentali, quatenus ex circumstantiis colligi facile potest, quod non sit sermo de persona, sed de imagine Pontificis; cum non mentiat, nec juret falsum, dicendum, quod solum venialiter peccet, si non temere, sed ex aliqua causa id fiat.

III. Quæritur tertio, An juramentum, vel votum dolo, aut errore emissum obliget?

Respondeo, recolendum esse, quod dolus, & error alius est in substantia rei; alius in qualitatibus: Alius dat causam contractui, seu versatur circa causam finalem, quo scilicet deprehenso contractus, & juramentum secundum prudentem æstimationem non fieret; Alius incidit in contractum, seu versatur circa causam impulsivam, quo scilicet deprehenso adhuc fieret contractus, & juramentum, licet diversimode. His positis

Dico primo, si dolus, aut error sit circa substantiam rei, verbi gratia, si quis juret se daturum rem aliquam, quam putat vitream, & reperit esse gemmeam, juramentum non obligat, quia scilicet deficit consensus, seu intentio jurandi; nihil enim est magis contrarium consensui, quam talis error: Sic qui vovet ingredi Religionem, ignorans illam esse perpetuam, nulliter vovet, quia talis error pertinet ad substantiam rei.

Dico secundo: Est pariter nullum juramentum, & votum, quoties error est circa qualitates, seu circumstantias, & accidentia, quæ sint tanti ponderis, ut in ipsum voti objectum, & substan-

Part II.

tiam videantur redundare. Ratio est, quia talis error videtur potius esse circa substantiam, quam circa circumstantias: Exempli gratia, si quis voveret peregrinationem ad loca Sancta, putans quod ea non longe distent; si deinde deprehendat ea longissime distare, non tenetur tali voto: Contra vero si circumstantiæ sint parvi ponderis, votum est validum; verbi gratia, si voveas dare elemosynam Titio, quem putas Sacerdotem, cum tamen non sit.

IV. Dico tertio, est etiam invalidum juramentum, & votum, si error det causam contractui, seu si versetur circa causam finalem; ut si quis juret se empturum domum, quam putat aptam ad habitandum, & deinde comperiat illam esse in fundamentis vitiosam; Sic qui juravit stare contractui venditionis, & postea deprehendit se notabiliter læsum in defectu pretii, juramentum non obligat, & potest æqualitatem pretii sibi procurare; juramentum enim factum fuit cum errore circa causam finalem, ideo enim juravit, quia putavit contractum fuisse justum. Idque verum est ex Suar., Sanch., Bonac. disp. 4. quæst. 1. punct. 8. contra Trull. cap. 1. dub. 2., etiam si talis error sit concomitans, seu etiam si verum esset, quod deprehenso tali errore adhuc jurasset; etenim consensus ille conditionatus non ponit obligationem absolutam, ut communiter dicunt Doctores in simili de Matrimonio; si enim error sit circa substantiam, verbi gratia contrahendo cum Lia, quam puto Rachelem, matrimonium est invalidum; etiam si verum sit, quod si cognoscerem illam esse Liam, adhuc contraherem.

Ubi notandum, quod non solum juramentum, & votum, sed etiam omnes contractus (excepto matrimonio) sunt invalidi, si dolus, & error sit circa causam finalem; non quidem jure

O

natu-

naturæ; nam sic neque matrimonium esset validum, sed jure positivo, ut dicemus suo loco.

Dico quarto, quando error incidit in contractum, & est circa causam impulsivam, seu est talis, ut adhuc eo deprehenso communiter soleant homines jurare, vovere, contrahere, in tali casu juramentum, votum, & contractus cum tali errore præstita sunt valida, cum non desit consensus sufficiens.

Dico quinto cum Tambur. cap. 3. §. 5. ex Pal.; Quando error est tantum circa qualitates in Professione religiosa, sicut etiam in matrimonio, & in iis, quæ pertinent ad statum aliquem perpetuum assumendum, videlicet in susceptione Sacrorum Ordinum, &c., nisi quis expresse dicat se nolle vovere, aut contrahere non posita tali qualitate, votum, & contractus sunt valida, etiam si qualitates sint magni ponderis, & error sit circa causam finalem. Unde si quis promittat cum juramento matrimonium puellæ, quam putat virginem, nobilem, divitem, nisi expresse dicat se nolle contrahere sine his qualitatibus, contractus, & juramentum obligant, etiam si desint tales qualitates. Sic qui ære alieno gravatus, aut laborans morbo gallico, si interrogatus a Prælo, occultat debita, aut morbum, & profitetur, Professio religiosa est valida, quamvis Prælo illud non acceptasset, si ejus debita novisset; ut præcipit Clemens VIII., qui sustulit ab his incapacitatem ad profitendum impositam a Sixto V. Eodem modo Episcopus quamvis prohibeat, verbi gratia, excommunicatum ordinari, tamen si illum ordinat, valide ordinat, nisi expresse dicat, Ordino te, si non es excommunicatus; Et qui profitetur in Religione Minimorum ignorans illos abstinere ab esu carniæ, valide profitetur, nisi aliud exprimat. Ratio horum omnium est, quia ex con-

muniter contingentibus præsumitur, quod absolute ponatur consensus in his casibus pertinentibus ad statum perpetuum assumendum, nisi expresse ponatur conditio contraria.

VI. Quæritur quarto, An teneatur implere juramentum, vel votum, qui postquam juravit, dubitat, an habuerit animum se obligandi?

Respondeo, Sanch., & Bonac. cum communi affirmare; tum quia possessio stat pro juramento; pro illo enim stat possessio, pro quo stat juris præsumptio; Tum etiam quia probato facto præsumitur intervenisse omnia requisita ad factum, ex cap. *In præsentia, de Probation.* Verum Tambur. lib. 1. cap. 3. §. 2. V. *Votum* ex Caram., & Leon. putat non esse improbable, quod non tenearis; quia dum dubitatur de substantia promissionis, possidet libertas in foro interno, quamvis in foro externo possideat juramentum. Quæ sententia magis habet locum, si juramentum fuit emissum ex metu gravi, ut notant nonnulli apud Sanch., quia non præsumitur in tali casu animus se obligandi. Præterea Tambur. lib. 3. cap. 3. §. 5. docet, quod si jurasti non ludere, nihil cogitando, an de ludo immoderato, & periculo dumtaxat, an etiam de moderato intellexeris, non tenearis abstinere a ludo moderato, quia ex leg. *Quicquid, de Verbor. significat.* interpretatio juramenti ita fieri debet, ut minorem, quæ fieri potest, obligationem inducat.

VII. Quæritur quinto, An juramentum metu extortum obliget?

Respondeo cum communi apud Less. cap. 42. dub. 6. contra nonnullos, obligare in foro interno, si factum sit animo se obligandi; quia tenemur efficere, ut verum sit, quod juramus, ne Deus adducatur in testem falsi; Et quamvis promissio per vim extorta, utpote non sufficienter libera, ex se non ob-

obliget juxta multorum sententiam apud Trull. hic dub. 12., obligat tamen ratione juramenti in foro interno; Quamvis in foro externo tale juramentum non obliget, quia presumitur non esse factum animo jurandi, ex cap. *Verum, de Juram.*

Hinc sequitur primo, quod qui juravit solvere usuras, teneatur vel illas solvere, vel petere relaxationem juramenti, ex cap. *Ad audientiam, de iis qua vi*; Quamvis si solvat, possit illas in judicio repetere, vel si id non possit, per occultam compensationem.

Sequitur secundo, quod si quis promiserit sine juramento per gravem metum, verbi gratia redire in carcerem, non teneatur; eo quod promissio non fuerit sufficienter libera; si vero juraverit, teneatur redire, non solum si carcer sit justus, quod omnes concedunt; sed etiam si sit injustus, & periculosus, videlicet vel tyranni, vel judicis incompetentis, nisi relaxationem obtineat, aut nisi tempore juramenti fuerit inscius tanti periculi; cum juramentum, & votum habeant semper tacitam illam conditionem, nisi notabilis mutatio superveniat, aut de novo appareat. Ita Less., Suar., & alii communius contra Navar., Vasq., Reginald., qui putant in tali casu non teneri; quia nemo potest se ipsum occidere, sed quisquis tenetur propriae vitae consulere: Immo nonnulli apud Tambur. putant peccare, si redeat, quia opus est temeritatis sine necessitate offerre se morti. Ad quod tamen respondent Suar., & Less., quod licet nemo possit immediate se ipsum occidere, potest tamen ex justa causa exponere se periculo mortis, ut in hoc casu; justa enim causa est, ut fidelitas, & veritas juramenti servetur: Quod confirmatur a Laym., quia Princeps peccat permittendo Hebraeis sine necessitate libertatem suo-

rum rituum; at si id juravit, obligatur juramentum servare, (non secus ac obligatur vi juramenti usuras solvere, qui juratus illas promisit) ne cum damno commercii fides humana rumpatur; ita in casu nostro.

VIII. Oppones: Matrimonium, sicut & votum factum metu gravi injuste incusso ad illud extorquendum est irritum; ergo etiam simile juramentum.

Respondeo, concessio antecedente, negatur consequentia. Disparitas est, quia Ecclesia matrimonium, & votum irritavit, non tamen juramentum, ut notat Sanch. lib. 3. de opere morali cap. 2. Cum enim votum fiat Deo, & juramentum homini, facilius oritur scandalum, si juramentum homini factum non servetur, quam si non servetur votum factum Deo; & ideo votum meticulosum, non juramentum irritatum est ab Ecclesia: Quamvis Sot., & alii apud Sanch. lib. 4. de Matrim. disp. 5. contra communioem putent, votum meticulosum non solum jure Ecclesiastico, sed etiam naturali esse irritum; Sylvest. vero, & Suar. lib. de Voto cap. 8. putant solum votum solemne professionis, & simplex Religionis metu extorta irritari ab Ecclesia. Sed communior sententia apud Bonac. disp. 4. quaest. 2. punct. 3. docet, omne votum meticulosum ab Ecclesia irritari; tum quia si irritatur votum solemne, a fortiori irritatur quodvis votum simplex, quod non adducit obligationem adeo gravem; tum etiam quia in cap. *Cum dilectus, de iis qua vi*, decernitur votum fuisse validum; quia non fuit factum per metum gravem; ergo a contrario sensu votum factum per metum gravem non est validum.

Demum inquirendum esset, An juramentum confirmet contractus, ita ut contractus de se invalidi, aut rescindendi vi juramenti, tribuant alte-

ri jus iustitiæ. Verum quia quaestio hæc perplexa nimis ab auctoribus agitur, ut notat Tambur. lib. 3. cap. 3. §. 6., ideo commodius de hoc Deo dante cum de Contractibus nonnulla dicemus; & fuse de hoc diximus in primo, ex Opusculis Theologico-Moralibus de Principiis Moralitatis.

ARTICULUS V.

Quomodo quædam celebriora Juramenta interpretanda sint.

- I. Prima regula servanda, quod juramentum, quantum fieri potest, minus obliget servata verborum proprietate. Altera, quod cadens supra promissionem, hujus naturam sequatur.
- II. Juramentum de non ludendo secundum se intelligitur de ludo illicito.
- III. Qui jurat se soluturum debita intra mensem, prorogato tempore de consensu creditoris, non tenetur amplius vi juramenti.
- IV. Juramentum Medicorum de non visitandis post tertium diem infirmis, nisi confessionem præsiserint, quomodo intelligendum est?
- V. Si quis jurat se ducturum Bertam divitem, & sanam, non tenetur eam ducere, si incidat in gravem agritudinem, & paupertatem.
- VI. Qui promittit aliquid Tutio cum juramento, non tenetur, si ille fiat ingratus, aut frangat fidem datam.
- VII. Si quis juratus promittat aliquid absenti, potest promissionem revocare, antequam acceptetur. Pariformiter discurrendum de pluribus aliis juramentis, quæ passim fiunt.

I. **U**niversim duæ regulæ hac in re assignantur. Prima est, quod in dubio, seu quando non constat de mente jurantis, juramentum interpretandum sit, itaut, quantum fieri pos-

sit, minus obliget servata verborum proprietate. Secunda regula est, quod juramentum cadens supra propositum, vel promissionem habentem tacitam conditionem, vel ex mente jurantis, vel ex consuetudine jam recepta, vel ex dispositione legis, explicandum sit eo modo, quo ipsa promissio explicatur, idest cum eadem conditione: Etenim juramentum sortitur naturam actus, supra quem cadit, ex leg. 1. cod. de Non numerata pecunia; & cum juramentum sit accessorium, sequi debet naturam principalis, ex reg. 42. juris in 6.

II. Ex prima regula infertur primo ex Sanch. apud Bonac. punct. 17., quod in dubio de mente jurantis juramentum non ludendi interpretandum sit de ludo illicito, non de licito, qui recreationis causa suscipitur.

III. Infertur secundo ex Less. cap. 42. num. 57. contra Sanch., & Bonac., quod si jurasti solvere intra mensem, prorogato termino a creditore, non teneris amplius ex vi juramenti, sed solum ex vi pacti: Sicut etiam compromissarii, qui jurant se non recepturos a sententia certa die ab Arbitris danda, prorogata die de consensu partium, non tenentur amplius vi juramenti, ut putat Azor. contra eodem.

IV. Infertur tertio, juramentum Medicorum de admonendis infirmis, ut confiteantur, & de non visitandis illis post tertium diem non facta confessione, Primo non obligare, ubi usû non est receptum hoc decretum Pii V.; quia juramentum censetur factum de servando decreto, quatenus obligat. Secundo, ubi est receptum, obligat medicos, si speretur, immo etiam si dubitetur, quod admonitio sit profutura, secus vero non obligat, quia nemo obligatur ad inutile, ut dicitur cum de correctione fraternæ. Tertio, obligat solum dum morbus est

est gravis, vel periculum est, ut fiat gravis; quamvis universim talis censetur esse, quoties cogit infirmum jacere in lecto, ut patet ex ipso decreto, nisi tamen ex podagra, verbi gratia, decumbat. Quarto, satis est, si admonitio fiat per alios. Quinto, non obligantur Medici infirmum deserere cum gravi ejus damno; quia præceptum humanum non obligat contra charitatem, quæ præcipit, ut ægro subveniatur; Præsertim quia fieri potest, ut infirmus si convalescat, resipiscat: Quod si non imminet ægro grave mortis periculum, si deseratur, deseri debet, ut apte notat Suar. apud Bonac. punct. 16.

V. Ex secunda regula inferitur primo, quod si jurasti ducere Bertam sanam, divitem, bonæ famæ, Virginem, &c., non tenearis, si incidat in infirmitatem incurabilem, in paupertatem, fornicationem, &c., quia sponsalia habent hanc tacitam conditionem; ergo etiam juramentum adjectum sponsalibus.

VI. Secundo, qui promisit aliquid Titio cum juramento, non tenetur, si Titius fiat ingratus, aut si mutua repromissionem frangat; quia ex Molin., Sanch., Bonac. loc. cit. tale juramentum habet hanc tacitam conditionem, nisi fueris ingratus, aut fidem frangas.

Tertio, qui urbanitatis causa juravit non bibere, non sedere, &c., nisi alter prius bibat, sedeat, &c., non tenetur, si a socio cogatur, quia subest hæc tacita conditio, ut notat Sanch.; Quamvis Lessl. cap. 42. num. 22. putet, juramentum hoc fieri in favorem focii, & ab eo relaxari, dum prior bibere non vult.

VII. Quarto, qui promisit aliquid absenti cum juramento, potest promissionem revocare, antequam acceptetur, (nisi fiat per modum voti) quia promissio habet hanc tacitam con-

ditionem, si acceptetur: Ita Lessl. loc. cit., & Sanch. contra Suar. apud eundem Bonac.

Quinto, si facta pace cum inimico jurasti te illi non nociturum, intelligitur ex causa præterita, seu nisi ipse novam causam dederit.

Sexto, si jurasti servare secretum, intelligitur, nisi vergat in damnum alterius.

Septimo, si jurasti te puniturum filium, intelligitur, nisi ob aliam causam aliud visum fuerit; videlicet vel quia veniam petit, vel quia alter intercedit, vel quia damnum majus sequitur ex punitione, &c.

Octavo, si jurasti te soluturum alteri centum, quæ mutuavit, intelligitur, nisi aliunde satisfeceris, vel compensaveris; unde poteris uti compensatione, quia compensatio est quædam solutio, & vera satisfactio.

Nono, si jurasti facere quicquid alter petierit, intelligitur dummodo non petat aliquid immoderatum, aut illicitum, ut petit ab Herode puella saltans. Ultimo, si jurasti judici te dicturum quæ novisti, non teneris occulta pandere.

ARTICULUS VI.

Quomodo tollatur juramenti obligatio?

I. Juramenti obligatio impeditur aut per legem irritantem contractum, aut per legem prohibentem contractus jurati executionem.

II. Tollitur vero juramenti obligatio aut per cessationem causa principalis, aut per mutationem materia, aut per irritationem, aut per commutationem, aut per relaxationem. Et eadem est ratio de Voto.

III. Cessat juramenti, & voti obligatio, si superveniat notabilis mutatio, qua prævisa non jurasses, aut vovisses.

- visses. Sed quid si dubietur, an sit huiusmodi mutatio, qua supervenit?
- IV. Quinam possint, & quomodo iuramenta, ac vota irritare?
- V. Quid intersit inter irritationem, & dispensationem voti, ac relaxationem iuramenti?
- VI. Quanam vota, aut iuramenta filiorum possit Pater irritare? Num etiam id possit mater? Quanam servorum iuramenta possit Dominus irritare?
- VII. Quanam possit Uxoris iuramenta Maritus irritare, aut Uxor Mariti?
- VIII. Superiores Regulares quanam vota, & iuramenta subditorum irritare possint? Pontifex Regularium vota potest irritare, secularium vero potest solum dispensare. Quid hac in re possint Abbatisse? Quid de novitiis?
- IX. Quinam possit iuramenta relaxare, ac vota dispensare? Et quanam causa ad id requiratur?
- X. Voti vinculum est fortius vinculo iuramenti; unde reservato voto, verbi gratia castitatis, non eatenus reservatur tale iuramentum.
- XI. Qui potest vota, & iuramenta commutare, non eatenus potest dispensare in illis; quamvis e converso qui potest dispensare, potest etiam vota jurata commutare.
- XII. Ipse vovens, & iurans potest votum, & iuramentum, si non sint reservata, commutare in melius, & probabiliter etiam in evidenter aequale; iurans tamen, aut vovens in favorem alterius nequit ea, si sint acceptata, commutare.
- I. **O**bligatio iuramenti potest primo impediri, ne inducatur, & secundo potest inducta tolli. Dupliciter impeditur, ne inducatur, Primo, per legem irritantem contractum,

aut iuramentum, ut Trident. sess. 24. cap. 5., irritat renunciationem iuramentam Novitii factam ante duos menses præcedentes professionem. Secundo, prohibendo executionem contractus; iuramentum enim non potest obligare ad id, quod lege prohibetur: Sic aliqui cum Less. cap. 42. num. 55. putant, impediri obligationem pœnæ conventionalis sponsalibus appositæ, & iuramento firmatæ. Ex quo patet, Principem sæcularem posse indirecte irritare vinculum iuramenti, prohibendo scilicet executionem alicujus contractus, cui adjectum est iuramentum.

II. Deinde obligatio iuramenti semel inducta potest quadrupliciter tolli, cessatione videlicet, seu mutatione materiæ, Irritatione, Commutatione, & Relaxatione, sive hæc fiat ab homine, in cuius favorem iuratur, sive a superiore tollente ex justa causa obligationem; Nam quod in votis dicitur dispensatio, in iuramentis dicitur relaxatio. De his omnibus sigillatim agendum: Et quoniam eadem est ratio de iuramento, ac de voto, ideo de utroque hic erit sermo.

III. Quæritur itaque primo; Quomodo cesset iuramenti, & voti obligatio?

Respondeo cessare primo, si cesset causa principalis, ob quam factum est; Verbi gratia, si iurasti non ingredi talem domum, quia ibi Berta erat tibi occasio peccandi, mortua Berta, cessat obligatio iuramenti. Secundo, cessat etiam per mutationem materiæ, videlicet si superveniat, aut de novo appareat notabilis mutatio, & difficultas, quæ si prævisa fuisset, iuramentum, seu votum prudentis arbitrio non fuisset factum; ut si quis verbi gratia iuraverit jejunare die Sabti, & postea agrotet. Ita D. Th. & alii apud Trull. lib. 2. cap. 2. dub. 8.

Quando autem dubitatur, an si prævisa fuisset talis difficultas, adhuc fa-

factum fuisset juramentum, vel votum, tunc ex Sanch. apud Trull. dub. 28. adimplendum est; quia stat possessio pro illo. Verum Bonac. disp. 4. quæst. 2. punct. 7. censet in tali casu judicandum in favorem voventis; quia in dubio nemo præsumitur velle seipsum posita notabili mutatione obligare.

IV. Quæritur secundo; Quomodo irritentur Juramenta, & Vota, & a quibus?

Respondeo, juramenta, & vota irritari, quando ea non approbantur a superiore, a quo indigent approbari, ut robur accipiant. Quare potest juramenta, & vota irritare, itaut nunquam reviviscant, quicumque habet potestatem dominativam vel in rem promissam, vel in personas jurantes, etiam si careat potestate spirituali: Unde fit posse Patrem (etiam sine culpa veniali, ut communiter docent contra Sayr., & Sanch.) irritare vota filii, Virum vota Uxoris, Dominum servi, Prælatum Regularem vota suorum subditorum, excepto voto arctioris Religionis, & Pontificem omnium Regularium. Si tamen Superior approbavit juramenta subditorum, valide quidem poterit deinde illa irritare, sed illicite, nisi detur justa causa: Quamvis probabiliter ex Suar. contra Sanch. apud Trull. dub. 20. raro id fit peccatum mortale, nisi scandalum, aut contemptus adsit.

V. Ex quo patet discrimen inter irritationem, & dispensationem, seu relaxationem; hæc enim causam requirit, unde cognosci debent in particulari vota, ut possint dispensari, & juramenta relaxari: Contra vero possunt simpliciter omnia omnino vota, & juramenta subditi indiscriminatim irritari a Superiore, quamvis ea in particulari non cognoscantur.

VI. Loquendo in specie primo de votis, & juramentis filiorum, certum est Patrem posse irritare omnia vota

filiorum impuberum, ex cap. *Mulier* 21. quæst. 2., idque propter imbecillitatem ætatis: Quare etiam votum ingrediendi Religionem irritari potest; etiam votum factum ante pubertatem, sed implendum post pubertatem, nisi post pubertatem ratificatum sit: Contra vero non potest Pater vota personalia filiorum puberum irritare, nisi forte hujusmodi vota repugnarent domesticæ gubernationi, & potestati Patris; ut si filius vovent peregrinationem longam, aut multa jejunia cum periculo morbi; immo etiam jejunium unius diei, si proinde Pater cogeretur parare alios cibos a communibus. Potest tamen pater vota realia filiorum puberum irritare, (nisi filii habeant bona castrensia, vel quasi, aut sint emancipati) Sicut etiam irritare potest vota mixta, exempli gratia de peregrinando &c., in quibus admiscetur expensæ reales labori personali; nisi forte filius intendat peregrinari mendicando. Si tamen filius habeat bona castrensia, (parta scilicet occasione belli, ut sunt stipendia militum, spolia, &c.) vel quasi castrensia, (quæ scilicet acquiruntur ratione beneficii, officii publici, aut artis liberalis, non vero mechanicæ, ut videre est apud Less. c. 4. dub. 3.) vota realia de iis expendendis non possunt a Patre irritari; cum habeant filii de iis liberam potestatem disponendi, sicut quando sunt emancipati. Nec potest Pater irritare vota realia puberum exequenda tempore, quo erunt sui juris.

Secundo, Mater non potest vota filiorum irritare vivente Patre, aut saltem Avo, Tutore, aut Curatore; quia in jure nullam tunc in filium habet potestatem: Si tamen his omnibus filius sit destitutus, potest Mater, & ea mortua, Avia.

Tertio, Dominus potest irritare vota mancipii, quæ illius obsequio præ-

præjudicant, ut votum peregrinationis, religionis, &c. Unde non potest irritare votum castitatis, orationis moderatae, &c. Votum autem Religionis, & quodcumque aliud ante servitutem emissum remanet suspensum tempore servitutis. Si tamen tempore servitutis emissum sit, & tempore servitutis sit etiam exequendum, semel irritatum non reviviscit; Si vero post servitutem exequendum sit, (ut si voveat servus ingredi Religionem post servitutem) certe ad id tenetur, cum non præjudicet subjectioni, ut docent communiter.

Uxor autem Domini, quia non habet bonorum omnium administrationem, vota servorum irritare non potest.

VII. Quarto, Maritus potest omnia vota, & juramenta uxoris irritare, quæ matrimonio sunt incommoda, & domesticæ gubernationi. Vota vero non præjudicantia, ut orandi, non mentiendi, &c. communiter docent, quod non possit irritare: Quamvis probabiliter putet Pal., Bonac., Azor., quod possit; sicut Pater potest omnia vota filii irritare; Nam Genes. 3. dicitur de uxore: *Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui*; unde etiam potest irritare vota tempore conjugii emissæ, sed implenda mortuo marito, verbi gratia votum non iterum nubendi, aut castitatis, &c., ut notat Sanch. lib. 4. cap. 31., & Dian. part. 4. tract. 4. resol. 110. Votum non petendi debitum ab uxore emissum potest irritari a marito absque ulla causa, si sine sua licentia factum sit; si vero de sua licentia, valide potest sine causa irritari, sed illicite irritatur. Quod tamen non militat in simili voto viri emissæ de licentia uxoris, ut mox dicemus.

Quinto, Uxor potest irritare solum vota mariti sibi præjudicialia, ut votum castitatis, longæ peregrinationis,

immoderatae abstinentiæ, aut elemosinæ. Ratio est, quia vir non subicitur uxori quoad voluntatem, sed quoad materiam per votum promissam. Si vero vir de licentia uxoris emisit votum sibi præjudicans, verbi gratia non petendi debitum, nec licite, nec valide poterit ab uxore irritari, ut communiter docent apud Tambur. contra Trull. cap. 2. dub. 33. Ratio est, quia intantum potest uxor irritare vota mariti, inquantum sibi præjudicant, non quia habet potestatem dominativam in illum; atqui per licentiam datam cum suo præjudicio jam renunciavit; ergo non potest amplius irritare: Quod idem docent Doctores de votis servorum de licentia Domini emissis.

VIII. Sexto, Superiores Regulares possunt irritare omnia vota subditorum, non secus ac Pater filiorum imuberum; quia subiectam sibi habent eorum voluntatem. Solum irritare non possunt vota constituenta statum religiosum, ut patet; quia sic haberent potestatem destruendi suam potestatem; Nec votum assumendi Religionem strictiorem, ex cap. *Licet, de Regularibus*.

Nomine autem Superioris Regularis venit etiam Summus Pontifex, qui proinde irritare potest regularium vota; Reliquorum vero fidelium vota, & juramenta Pontifex solum potest dispensare, non irritare; Et ratio est, quia solum Religiosi per votum obedientiæ illi tanquam capiti subiciuntur; potestas autem irritandi consequitur ad votum obedientiæ; potestas vero dispensandi ad potestatem jurisdictionis. Abbatissæ juxta Sanch., & Suar. possunt etiam irritare vota subditarum, quia pariter subditæ emittunt vota obediendi Abbatissis; Et quamvis careant ista jurisdictione spiritali, adhuc vota Monialium irritare possunt, ex Suar. apud Trull., sicut pot-

potest Pater irritare vota filiorum. Azor. tamen, & Pal. solum concedunt Abbatissis, quod possint irritare vota præjudicantia gubernationi domus.

Relate ad Novitios, non possunt Superiores eorum vota irritare, ex Suar., Sanch., Pal. apud Tambur., cum votum obedientiæ non emiserint; Omnia tamen vota novitii tempore novitiatus suspenduntur, si præjudicant probationi, & commutari possunt in professionem religiosam. Immo ex Less. disp. 40. num. 8. possunt dispensari a Prælato regulari, qui erga illum habet potestatem quasi Episcopalem, cum non deceat ad Episcopum recurrere. Demum si Superior dedit facultatem votendi subdito, non potest licite sine causa tale votum irritare; potest tamen licite successor, quia non amisit jus suum.

IX. Quæritur tertio; Quinam possint juramenta relaxare, & vota dispensare?

Respondeo, relaxationem juramenti vel fieri per condonationem factam ab eo homine, in cujus favorem juratur; ut si juraveris dare centum Petro, & ille remittat; Vel fieri a Superiore tollente ex iusta causa obligationem, eo modo quo vota dispensantur. Certum autem est, ad hanc relaxationem, seu dispensationem requiri justam causam, non solum ut licite, sed etiam ut valide fiat. Est autem iusta causa ad dispensandum, & a fortiori ad commutandum Ecclesiæ utilitas, Dei honor, bonum jurantis, magna ejusdem fragilitas, per quam timetur juramentum, aut votum sæpe violandum; Item jurantis inconsideratio, levitas, inconstantia, timor, vel alia animi perturbatio in jurando.

Notandum ulterius, juramentum aliud fieri in purum obsequium Dei per modum voti; ut si alicui jures te nunquam lufurum, pejeraturum,

Paris II,

&c.; Aliud vero in commodum, lufurum, vel obsequium alterius; ut si jures dare centum Titio, solvere usuras, &c. His explicatis

Dico primo, juramenta, & vota in utilitatem alterius facta ne a summo quidem Pontifice regulariter dispensari possunt, si sint acceptata, nisi forte aliquando bonum commune dispensationem requireret. Ratio est, quia non potest Pontifex privare homines jure suo; per hoc autem, quod acceptata sit promissio jurata, jam ex iustitia debetur, quod juratum est. Ita Cajet., & Abbas: Dixi, Regulariter, nam dispensari possunt a Papa, Primo, si juramentum fraude, vel metu sit extortum; ut si jurasti dare centum latroni. Secundo, si adsit iniustitia; ut si jurasti solvere usuras. Tertio, in pœnam justam, & debitam ei, in cujus favorem juramentum est præstitum; ut quando vi, vel fraude extorquetur juramentum.

Dico secundo, juramenta, & vota prædicta, si non sint acceptata, poterunt ex iusta causa a Superiore dispensari, vel commutari. Ratio est, quia non posita acceptatione, nondum ab altero est acquisitum jus. Idem dicitur de juramentis, & votis acceptatis ab eo, in cujus favorem emittuntur, quando principaliter, & ultimate emittuntur in obsequium Dei, & minus principaliter in favorem alterius: Verbi gratia, si jurasti dare dotem Bertæ, itaut præcise in honorem Dei promiseris talem favorem Bertæ. Ita Dian. part. 6. tract. 6. resol. 61., Fagund., & alii cum Tambur. lib. 3. cap. 17. Ratio est, quia in hoc casu acquiritur jus ab acceptante dependenter a beneplacito Dei; cum non sit ipsi principaliter directa promissio jurata; atque adeo si ponatur aliquid Deo gratius, non fit contra juramentum: Præsertim quia semper votum, & juramentum principaliter

P fa.

factum in Dei obsequium habet illam tacitam conditionem, nisi voluero hoc votum in melius commutare; ergo tale votum poterit etiam propria auctoritate in melius commutari.

Dico tertio cum Pal. apud Tambur. lib. 3. cap. 3. num. 45. Quando iuramentum non confirmat contractum, (qui scilicet contractus jure civili est irritus) licitum est petere relaxationem, & facillimo negotio dari debet a Praelato, non solum si in eo appareat turpitudine ex parte recipientis, ut in iuramento de solvendis usuris, sed etiam in aliis, ut in iuramento de solvenda pecunia credita ludo amissa. Nam ex hoc iuramento, ut supponimus, nullum jus consurgit creditori; Causa autem iusta, ut relaxetur, est, ne homines assuescant contra legum dispositiones operari, seu ne alia via frustretur effectus per legem intentus, ut notat Sanch. lib. 3. cap. 12.

Dico quarto, Omnia iuramenta, & vota in obsequium Dei praestita, & quae jus iustitiae in altero non praesupponunt, dispensari possunt a Papa; Etiam votum solemne Religionis, ut communiter docent apud Trull. dub. 38. contra D. Th. 2. 2. quaest. 88. art. 2. Saepe enim in talibus votis Papae dispensarunt; debuit quippe talis facultas a Deo conferri Pontifici; cum ea aliquando opus sit.

Dico quinto, Possunt etiam Episcopi eadem vota, & iuramenta dispensare, & commutare, nisi a Papa sibi reserventur. Ratio est, quia talis potestas tradita est a Christo Domino Apostolis, eorumque successoribus pertinens ad externam Ecclesiae gubernationem, sicut est potestas excommunicandi, &c., Unde debetur Episcopis, nisi sit illis limitata a Pontifice; ut de facto limitatur relate ad illa quinque vota Castitatis perpetuae, Religionis, & trium peregrinationum, Romanae,

Compostellanae, & Hierosolymitanae, quae Pontifici reservantur; quando sunt absoluta, & perfecta, & non sub poena, vel sub conditione emissa, ut infra dicemus cum de voto.

X. Dubium tamen est, An sicut votum castitatis est Pontifici reservatum, ita pariter sit reservatum iuramentum, quo quis jurat se castitatem servaturum? Sanch., & alii apud Dian. part. 4. tract. 4. resol. 69. affirmant. Sed Laym., Pelliz., & alii apud Tambur. probabiliter negant, quia solum ea quinque vota, non vero iuramenta reservantur; Diversum autem est vinculum voti a vinculo iuramenti; immo illud est majus, quia importat irreverentiam simul, & infidelitatem erga Deum, iuramentum autem solum irreverentiam, ut notat D. Th. 2. 2. quaest. 89. art. 8., Unde reservato voto castitatis non sequitur, quod sit etiam reservatum iuramentum: Contra vero, quia vinculum iuramenti est minus arctum, quam voti; & iuramentum promissorium est affine voto, idcirco Suar., Sa., & alii probabiliter docent, quod cui conceditur facultas dispensandi, vel commutandi vota, ei pariter concedatur facultas relaxandi, vel commutandi iuramenta, atque adeo vota jurata, quae emittuntur per haec verba, Voveo, & iuro me hoc facturum, &c.

Dico sexto, Vicarii Generales Episcoporum non possunt ex officio in votis dispensare, ut notat Sanch. lib. 2. disp. 40. Nec possunt Parochi, cum non habeant jurisdictionem in foro externo. Episcopus tamen in casu necessitatis potest in voto castitatis dispensare, puta si imminet ex mora periculum incontinentiae, aut gravis damni, nec sit facilis aditus ad Pontificem; ut Sanch. lib. 8. disp. 9.

Dico ultimo, facultas dispensandi in votis etiam Episcopo reservatis concessa est a Martino V. Confessariis
Be.

Benedictinorum, atque adeo eam habent omnes Regulares cum iis communicantes. Immo Societati nostræ concessit Gregor. XIII. facultatem commutandi omnia vota etiam jurata, exceptis illis quinque; Et circa hanc facultatem dicitur in nostris privilegiis V. *Commutatio, Communicatur omnibus Confessariis pro sola foro conscientia*; Commutatio tamen fieri non potest in præjudicium tertii.

XI. Quæritur ultimo, Quinam possit juramenta, & vota commutare?

Respondeo, quod cum minor causa requiratur ad commutandum, quam ad dispensandum quia plus est dispensare; ideo quicumque habet potestatem dispensandi, habet etiam commutandi; etenim commutatio tanquam pars minor in dispensatione continetur. Contra vero qui habet privilegium commutandi, non habet eatenus dispensandi.

XII. Dubium est, An possit ipse jurans, & vovens commutare sibi votum, & juramentum?

Respondeo, posse etiam sine ulla causa commutare in opus evidenter melius. Ratio est, quia non dicitur promissum infringere, qui illud commutat in melius; Potest etiam probabiliter commutare in opus evidenter æquale, itaut constet non esse minus. Ita Henr. apud Tamb. contra Suar. Sanch., & alios communius. Ut autem in æquale commutet, Less., & Tambur. aliquam saltem levem causam requirunt, Villalob. nullam apud Dian. part. 3. tract. 5. resol. 25.

Excipe tamen primo vota, & juramenta in favorem alicujus principaliter præstita, & acceptata; quia homini non semper est gratius, quod est melius. Si tamen principaliter sit præstitum juramentum in obsequium Dei, & minus principaliter in favorem alterius, diximus cum Dian. part. 6. tract. 6. resol. 61. probabiliter pos-

se commutari in opus Deo gratius; Verbi gratia, si vovisti dare dotem Berta principaliter propter obsequium Dei, poteris hanc dotem dare alteri magis indigenti, quæ scilicet non solum a miseria, sed etiam a peccato tollatur. Excipe etiam quinque illa vota reservata, quia eo ipso, quod votum reservatur, subditur arbitrio superioris; Quamvis ex cap. *Scriptura, de Voto*, omnia vota etiam reservata commutari possunt in ingressum Religionis.

Notandum hic, quod qui non habet facultatem dispensandi, sed solum commutandi, si commutet in notabiliter minus, graviter peccat; Verbi gratia, si jejunium mutaretur in quinque Pater, & Ave: Sic etiam peccat graviter habens facultatem dispensandi, si aut dispenset, aut commutet in notabiliter minus sine justa causa, itaut etiam dispensatio sit nulla; commutatio vero ex Sanch. lib. 4. cap. 51. sit valida, quamvis vovens contrahat obligationem gravem supplemendi id, quod deest ad æquandam materiam subrogatam pro re promissa. Non est tamen necesse, quod habens facultatem commutandi commutet semper in æquale; poterit enim ex justa causa commutare in minus, habens proportionem cum re promissa, ut docet Less., & alii, & ipsa praxis confirmat. Ratio est, quia cum probabiliter possit votum propria auctoritate commutari in evidenter æquale, facultas superioris commutandi, ne sit frustratoria, debet posse etiam in minus, dummodo non notabiliter.

Dubium est secundo, An facta commutatione liceat ad prius votum redire?

Respondeo, certum esse, quod possit, si commutatio facta sit in minus, vel in æquale; si tamen facta sit in majus, affirmat etiam Sanch. lib. 8.

P 2 de

de Matr. disp. 9. contra Filliuc. Ratio est, quia commutatio facta est in favorem ipsius voventis, cui potest ipse renunciare; Si tamen commutatio in melius facta sit ob majorem Dei cultum, cum sit facta in favorem Dei, non est licitum ad prius votum redire. Illud demum certum est, quod si commutatio fiat in opus, quod deinde vovens implere non potest, ad nihil amplius teneatur: Verbi gratia, si votum peregrinationis mutetur in jejunia, & propter ægritudinem deinde non possit jejunare, nec ad jejunia tenetur, nec ad peregrinationem, nec ad aliud.

ARTICULUS VII.

De Perjurio, ac de assuetu ad jurandum.

- I. *Perjurium presse sumptum est juramentum, cui deest veritas; late vero sumptum est, cui deest iudicium, & iustitia, seu necessitas, & honestas. Est perjurium peccatum gravius homicidio.*
- II. *Estque pariter peccatum gravius homicidio, nullum tempus velle dicare divino cultui.*
- III. *Consuetudo conjungendi juramentum cum mendacio sub mortali tollenda est. Immo mortaliter peccat, qui cum hac consuetudine inadvertenter jurat cum proximo periculo pejerandi; etiamsi tunc juret verum.*
- IV. *Quanam remedia adhiberi possint ad evellendam jurandi consuetudinem?*
- V. *Ut mortaliter peccet, qui assuetus juramenti hic, & nunc jurat, debet advertere ad obligationem, quam habet evellendi talem consuetudinem, aut ad periculum proximum pejerandi. Quonam pacto hac peccata in confessione aperien-*

da? Et quando negari debet ab solutio?

I. **P**erjurium proprie, & prout in jure sumitur, est Juramentum, cui deest aut veritas asserta in assertorio, aut veritas rei promissa in promissorio: Late autem sumptum significat omne juramentum, cui deest aliqua ex iis tribus conditionibus, videlicet vel veritas, vel iudicium, vel iustitia. Est autem Perjurium peccatum gravius homicidio, ex D. Th. & Sor. contra alios; tum quia opponitur præstantiori præcepto primæ tabulæ; tum quia est directe contra charitatem Dei; homicidium vero contra particularem proximi iustitiam.

II. Neque dicas, quod pariter peccatum contra tertium præceptum, videlicet die festo laborare, esset peccatum gravius homicidio.

Nam respondent Sylvest, & Sor., quod vel observantia diei festi sumitur, quatenus est de jure positivo, nempe prout est talis diei determinatio, & sic est minus grave homicidio; Vel sumitur quatenus est de jure divino præcipiente, quod aliquo tempore vacetur Deo; & sic qui per totam vitam nullum tempus divino cultui dicaret, committeret peccatum gravius homicidio.

III. Circa consuetudinem jurandi, cum hæc facilet, & ponat hominem in proximo periculo jurandi; si sit solum consuetudo jurandi, sed non mentiendi, non tenemur sub mortali illam extirpare, quia per illam non versamur in proximo periculo peccandi graviter, seu pejerandi: Contra vero si sit consuetudo conjungendi juramentum cum mendacio. Qui vero habet consuetudinem tam jurandi, quam mentiendi, non tamen conjungendi juramentum cum mendacio, si quoties jurat, advertenter ju-

ARTICULUS VIII.

De Adjuratione.

jurat, & procurat non conjungere cum juramento mendacium, neque tenetur sub mortali talem consuetudinem extirpare. Secus vero si inadvertenter jurat, ita scilicet ut sit in proximo periculo pejerandi. Unde fit, ut notant Suar., & Sanch. apud Trull. dub. 20., quod hic peccet mortaliter, quoties jurat inadvertenter, etiamsi verum juret; quia jurat cum proximo periculo pejerandi; Etenim *Qui amat periculum, peribit in illo*, debet tamen ad hujusmodi periculum advertere, ut peccet mortaliter.

IV. Remedia autem ad extirpandam aliquam consuetudinem sunt, firmiter proponere, frequentius confiteri de singulis actibus malis, vel aliquam eleemosynam largiri, vel orationem recitare, &c., & ante cubitum advertere quotidie ad profectum in ea re factum; & efficacius remedium esset mordere linguam statim postquam lapsa est in juramentum. Quare qui nullum adhibet remedium ad consuetudinem evellendam, absolvi quidem poterit prima, secunda, tertia, & ad summum quarta vice, si vere doleat, & proponat remedia adhibere, sed si nunquam propositum fervet, non est deinde absolvendus.

V. Quia tamen revera non peccatur mortaliter, quoties juratur sine advertentia ulla neque ad perjurium, neque ad periculum pejerandi, sed solum quando assuetus juramento advertit se graviter obligari ad evellendam consuetudinem, & omittit remedia opportuna, ideo cum difficile sit has advertentias numerare, satis est in confessione aperire tempus durationis talis consuetudinis peccaminosa.

- I. *Adjuratio vel est Imperativa, ut erga demones, vel Obscraiiva, ut erga Deum.*
- II. *Obscraiiva est actus latria, si fiat invocatione Dei; Est actus Dulia, si fiat invocatione Sanctorum; Et Hyperdulia, si Beata Virginis. Quando autem fit per alias creaturas, non est actus Religionis.*
- III. *Creatura irrationales adjurantur improprie, quatenus obediunt Creatori.*
- IV. *Per orationem petimus aliquid a Deo; Per Adjurationem petimus aliquid propter Deum.*
- V. *Differt Adjuratio a juramento; quia per illam adducitur Deus, non ut testis, sed ut ejus amore, vel timore aliquid obtineatur. Requirit tamen Adjuratio tres illos juramenti Comites, Veritatem, Justitiam, & Judicium.*
- VI. *Quibus liceat demones adjurare adjuratione imperativa? Num etiam laicus possit exorcizare publice citra mortale?*
- VII. *Vis expellendi demones per exorcismos est ex opere operato.*
- VIII. *Privata Adjuratio adversus demones cuilibet est licita.*
- IX. *Quid possint, aut non possint Exorcista a damone interrogare?*
- X. *Videtur mortale creaturas irrationales exorcizare directe. Indirecte adjurari possunt, vel adjuratione deprecativa, prout moventur a Deo, vel imperativa, prout moventur a damone.*

I. **A** Djuratio ex D. Th. 2. 2. quaest. 90. est actio, per quam aliqua persona inducitur ad aliquid faciendum, vel imperando, ut adjurari

ri debent daemones; vel obsecrando invocatione alicujus rei Sacrae, ut cum ad Roman. 12. dicit Apost. *Obsecro vos per misericordiam Dei*; & quando orat Ecclesia dicendo, *Per Christum Dominum nostrum*; Sic etiam cum dicitur, fac hoc per amorem, quem erga Deum geris, per vitam tui Patris.

II. Hinc sequitur primo, Adjurationem aliam esse Imperativam, ut cum daemone imperamus, ne noceant per virtutem Sanguinis Christi; Aliam vero Deprecativam; Quae si fiat invocatione rei Sacrae, est actus Religionis; itaut sit actus latria, si fiat invocatione Dei, aut eorum, quae ad Deum pertinent; sit vero actus Hyperduliae, si quid obsecramus, vel daemone; aut aliis creaturis imperamus per Beatam Virginem; sit actus Duliae, si per Sanctos; Quod si fiat per creaturas, ut per vitam tui patris, talis adjuratio non est actus Religionis.

III. Sequitur secundo, adjurari posse omnes creaturas, quibus aliquid possumus imperare, aut deprecari, atque adeo omnes creaturas rationales: Creatura vero irrationales improprie adjurantur, quatenus scilicet audiunt vocem Creatoris, & illi physice obediunt; ut quando dicitur monti, In nomine Christi transfer te hinc ad alium locum.

IV. Sequitur tertio, In hoc differre Adjurationem ab Oratione, quod per Orationem aliquid a Deo petimus; per Adjurationem vero petimus aliquid propter Deum.

V. Sequitur quarto, differre etiam a Juramento, quia in juramento Deus adducitur ut testis; in Adjuratione vero adducitur Deus, seu res sacra, ut ejus amore, vel timore res petita obtineatur. Exigit tamen adjuratio eodem modo tres illos comites, sicut juramentum, nempe Veritatem, Justi-

tiam, & Judicium, ne temere contra virtutem Religionis exerceatur: Veritatem quidem exigit, quia per Deum verum debemus adjurare, non per falsos, aut per daemone; Nec debet intermisceri in adjuratione mendacium; quare peccaret etiam contra Religionem (quamvis ex Sanch. venialiter tantum) pauper fictus petens per amorem Dei eleemosynam: Exigit etiam justitiam, quia res, quae petitur, debet esse licita; unde peccaret graviter contra Religionem, qui peteret ab alio peccatum grave per Beatam Virginem, exempli gratia: Demum exigit judicium; quia debet fieri cum necessitate, & cum debita reverentia.

VI. Queritur nunc primo; An omnibus liceat adjurare daemones adjuratione imperativa?

Respondeo, & dico primo, adjurationem publicam, & solemnem non licere, nisi Exorcistis, qui sunt ministri Ecclesiae ad id destinati. Exorcizare enim graece idem est, ac Adjurare: Convenit tamen, quod qui exorcizat, sit Sacerdos prudens, & doctus; Quamvis Tambur. contra Tancredi probabiliter putet, quod si laicus publice exorcizat, praefixo scandalo, non nisi venialiter peccet: Sicut enim laicus exercet munus Acolythi serviendo missae, ita in necessitate posset laicus exercere munus Exorcistae; cum cuilibet fidei a Deo data sit potestas expellendi daemone; dicitur enim Marci ult. *Signa eos, qui crediderint; &c. in nomine meo daemonia ejicient.*

VII. Ubi notandum, quod potestas exorcizandi daemones, & expellendi non fundatur in Sanctitate ministri, sed in invocatione divini Nominis, & in Sanctitate Ecclesiae, in cujus persona ministri exorcizant; Sicut nec efficacia Sacramentorum pendet a ministri sanctitate: Quare exorcismi habent ex opere operato vim expellendi daemones; sicut Sacramenta vim conferendi

rendi gratiam; ut docet D. Th. 3. part. quæst. 71. art. 3. Impeditur tamen sæpe hujusmodi effectus, vel ob modicam ministri fidem, ut notat Valent, vel quia effectus non est infallibilis, sed ex congruitate quadam, ut Sanch. lib. 2. Moral. cap. 42.; Unde tunc in nomine Christi dæmonia ejiciuntur, quando id expedit; non enim semper ob culpam dæmoniaci dæmon non expellitur, sed etiam ex occulto Dei judicio, vel ob utilitatem animæ, vel propter exemplum aliorum &c.: Sicut Sacramentum Extremæ Unctionis, quamvis institutum sit ad conferendam etiam corpori salutem, non semper tamen illam confert, sed quando expedit ad salutem animæ.

VIII. Dico secundo, Adjuratio privata contra dæmones cuilibet est licita; quia de omnibus fidelibus dictum est, *In nomine meo dæmonia ejicient.* Quare cuilibet potest privatim dæmonem adjurare; sicut cum tentatur, potest per Deum, per Sanctos adjurare illum imperatice, ne noceat; ut Sanch. loc. cit.

IX. Hic autem notandum, Exorcistis non licere quodcumque a dæmone interrogare, sed solum quæ ejus expulsiōne e corpore obsessi conducunt, puta ejus nomen, causam ingressus, quot sint, aut aliquam veritatem ad gloriam Dei, & in adstantium utilitatem: Quod tamen a solis Sanctis vi-

ris, & prudentibus faciendum esse docent Doctores; Si tamen res curiosæ, & inutiles interrogentur, vel vanum aliquod petatur, puta ut moveat ingentem lapidem, &c., ubi semel, aut iterum id fiat, erit solum veniale, ob actus imperfectionem, ut docet Navar., & communiter contra Pal. tom. 3. tract. 14. disp. 4.; Erit tamen mortale, si longi sermones de his rebus miscantur, aut si fiat cum intentione addiscendi a dæmone, aut fidem certam illi dandi.

X. Quæritur secundo; An Creaturæ irrationales adjurari possint, puta grandines, locustæ, tempestates?

Respondeo cum Sanch. loc. cit., & Trull. non posse adjurari directe, quasi vero ipsæ se moveant, & malum causent, & a timore Dei, per quem adjurantur, abstineant a nocendo; Hoc enim vanum esset, & ex Navar., Bonac. contra Suar., & Sanch. esset peccatum mortale, propter irreverentiam contra exorcismos Ecclesiæ, eo quod vane adhiberentur: Quia vero creaturæ irrationales ab alio moventur ad nocendum, scilicet vel a Deo, vel a dæmone, ideo indirecte adjurari possunt adjuratione, quæ relate ad Deum moventem sit deprecativa, relate ad dæmonem sit imperativa, eo modo quo utitur Ecclesia in Exorcismis.